

Żywnienie żółwi lądowych

Beata, pt., 10/11/2006

- [Żywnienie](#)

Żółwie lądowe to gady roślinożerne. W naturalnym środowisku w poszukiwaniu pożywienia żółwie stepowe przemierzają jałowe obszary stepów, porośnięte trawami oraz wieloma gatunkami niskiej, sezonowo dostępnej roślinności. Również żółwie z basenu Morza Śródziemnego odżywiają się dziko rosnącymi pędami roślin zielnych i sukulentów. W ten sposób ich dieta jest zmienna i zróżnicowana, pożywna i dobrze zbilansowana, zawiera dużo błonnika zaś mało cukrów i białka i do takiego żywienia jest przystosowany ich organizm. W okresie wczesno-wiosennym żółwie zjadają świeże pędy i liście oraz kwiaty roślin. Z nastaniem późnej wiosny i wczesnego lata spożywają inne gatunki roślin, jedzą także zeschniętą roślinność. Zimując zakopane pod ziemią czy estywując w okresie letnim nie jedzą zaś wcale.

Dieta żółwi w warunkach hodowli

W niewoli dieta tych gadów powinna być jak najbardziej zbliżona do diety naturalnej, a więc oparta praktycznie wyłącznie na zróżnicowanym pokarmie roślinnym, **wysokobłonnikowa i niskobiałkowa** zarazem. Wprawdzie nie muszą być to identyczne gatunki, którymi żółwie żywią się w swoich naturalnych siedliskach (niektóre z nich nie występują w naszym otoczeniu), ale z powodzeniem można karmić je wieloma pospolitymi krajowymi roślinami polnymi, liśćmi niektórych drzewek i krzewów owocowych, czy zielonymi częściami wielu warzyw.

Mogą być one świeże lub zwiędnięte (byle nie spleśniałe lub zgniłe), a nawet suszone. Można tutaj wymienić szeroką gamę roślin polnych, w szczególności **wiele popularnych chwastów i ziół, tj. mniszek lekarski, babka szerokolistna i lancetowata, wszystkie odmiany koniczyny, liście pokrzywy (mocno zgniecione lub sparzone gorącą wodą), przywrotnik pospolity, powój polny, podagrycznik i wiele innych**. Należy pamiętać by pochodziły one z czystych terenów, najlepiej łąk i lasów, a w każdym razie z dala od ruchliwych dróg. Jeżeli nie mamy możliwości wybrać się do lasu czy na łąkę możemy szukać roślin np. w pobliskim parku czy ogrodzie. Zbieranie tych roślin może niekiedy wymagać zapoznania się z ich nazwami i wyglądem.

Żółwie odżywiane urozmaiconą, właściwie zbilansowaną roślinnością rosną powoli, równomiernie i rozwijają się zdrowo. Warto w tym miejscu dodać, że **obserwacje żółwi żyjących w naturalnym środowisku wykazały ich powolny wzrost** np. 3-letni osobnik ważył około 63 gramów a 5-6 letni około 77-180 gramów [1].

Przecież warzywa i owoce są zdrowe ?

Wiele osób dziwi się że żółwi nie powinno karmić się warzywami i owocami. To zasadniczo prawda, że ich spożywanie jest korzystne dla zdrowia, ale przede wszystkim w kontekście ludzi. **Żółwie są organizmami bardzo specyficznymi**. Długotrwała, trwająca - jak się szacuje - miliony lat ewolucja doprowadziła do ścisłej specjalizacji ich układu trawiennego, w kierunku trawienia pokarmu jaki na ogół był dla nich dostępny, czyli skąpej roślinności rosnącej tuż przy ziemi. Z drugiej strony

poszczególne warzywa się pomiędzy sobą niekiedy istotnie różnią i dlatego skład części z nich może całkowicie odbiegać od potrzeb żywieniowych żółwi. Doskonałym przykładem takiego warzywa może być sałata. Nie zapominajmy również o tym, że wiele z roślin polnych to *de facto* jadalne również dla nas dzikie warzywa. To, że ich na ogół nie jadamy to już inna sprawa. Jednak ich skład chemiczny jest odmienny niż skład warzyw w "naszym" rozumieniu.

Warzywa i owoce (zwłaszcza te drugie) mogą być zatem podawane bardzo rzadko. Można nie podawać ich wcale, a ich wyeliminowanie z diety z nie przyniesie negatywnych konsekwencji dla zdrowia żółwia. Nie podawajmy ich szczególnie żółwiom w okresie rehabilitacji i leczenia chorób powstałych w wyniku wcześniejszych błędów żywieniowych.

Większość warzyw nie nadaje się dla żółwi z uwagi na zbyt niską zawartość błonnika i zbyt dużą ilość białka, obecność kwasów szczawiowego (zaburzającego gospodarkę wapniową) bądź fitynowego, czy innych składników anty-odżywczych bądź niskiej relacji ilości wapnia w stosunku do fosforu. Z warzyw, które można rzadko podać żółwiom należy wymienić w zasadzie jedynie: marchew (bardzo rzadko, gdyż również zawiera pewne ilości kwasu szczawiowego), cykorię, czy ogórek. Można również wyjątkowo i od czasu do czasu podawać żółwiom kiełki rzeżuchy lub słonecznika. Powszechnie podawana żółwiom sałata jest pokarmem zupełnie niewłaściwym i oparta o nią dieta z czasem prowadzi do krzywicy, choroby określanej jako MBD (ang. *metabolic bone disease*) oraz schorzeń wewnętrznych. Praktyka pokazuje niestety wiele tragicznych przykładów żółwi odżywianych w ten sposób.

Białko w diecie żółwia - im mniej tym lepiej

Nie powinno się nigdy podawać żółwiom pokarmów wysokobiałkowych tj. mięso, biały ser, gotowane jajko, ani żadnych innych pokarmów „ludzkich” jak chleb, makaron i wiele innych. Są one zupełnie sprzeczne z naturalnym żywieniem i potrzebami żółwi, a ich podawanie prowadzi z czasem do poważnych schorzeń narządów wewnętrznych i powolnej śmierci. Organizm żółwia lądowego nie jest przystosowany do trawienia białka w takiej ilości (już rośliny zawierają pewne ilości białka), a zatem pokarm wysokobiałkowy nadmiernie obciąża wątrobę i nerki gada, co z czasem prowadzi do poważnych schorzeń tych organów. Jest to również pokarm zbyt energetyczny, powodujący nadmierny rozrost ciała i deformacje oraz jego otłuszczenie.

Gotowe pokarmy dla żółwi - wpierw zobacz skład

Odradza się również karmienie żółwi gotową karmą ze sklepów zoologicznych, w tym karmą produkowaną jako karma dla żółwi (np. Biorept L, Tetrafauna tortoise, Sera Raffy Vital). Jest to pożywienie na ogół nie tylko bezwartościowe i źle zbilansowane (wysokobiałkowe), ale wręcz szkodliwe. Wyjątkiem jest niemiecka karma Agrobs, stworzona na bazie suszonych ziół i ew. inne tego typu karmy wysokobłonnikowe i niskobiałkowe zarazem, których niestety jest jak na lekarstwo. Duże nadzieje wiązałam z pojawieniem się na polskim rynku karmy firmy ZooMed Natural Grassland Tortoise Food. Niestety mimo obiecująco zapowiadającego się bilansu składników odżywczych (dużo błonnika, stosunkowo mało białka, dobry stosunek Ca/P) bliższa analiza składników budzi poważne wątpliwości. Wkrótce pojawi się artykuł na stronie o gotowych karmach, gdzie ten produkt ZooMedu zostanie omówiony dokładnie.

Należy jednak pamiętać, że stosowanie gotowych karm, nawet tych o właściwych proporcjach składników żywieniowych, nie jest optymalnym sposobem żywienia żółwi lądowych i powinno mieć charakter bardziej okazyjny, związany z brakiem dostępu do innego pożywienia. Nie zaleca się podawania tych karm częściej niż w raz tygodniu. Z uwagi na dużą koncentrację włókien i niską zawartość wody wystarczające jest jednorazowo podanie kilku granulek.

Dobłą karmą są również gotowe susze dla... królików. Tak! Wiele z dostępnych w sklepach zoologicznych karm dla królików i gryzoni to po prostu suszone zioła, te same które powinny jeść

żółwie. Zwróćmy uwagę na skład takiej karmy - najbezpieczniej jest wybrać karmę zawierającą w swym składzie pojedyncze ziło. Mieszanki mogą zawierać bowiem składniki nieoptymalne dla żółwi lądowych lub dodatki kory, suszonych warzyw itp.

O czym jeszcze warto pamiętać ?

Niektórzy hodowcy sądzą, że pokarm jest odpowiedni dla zwierzęcia, gdyż jest przez nie chętnie zjadany. Nie jest to jednak prawdą. Takie zachowanie da się wytłumaczyć naturalnym instynktem zdobycia pożywienia i przetrwania niemal każdego żywego organizmu, nie ma zaś ono w tym wypadku nic wspólnego z faktycznymi jego potrzebami. W swoim naturalnym, jałowym środowisku żółwie zjadają dostępny pokarm roślinny, zaś nigdy nie mają styczności z owocami, czy wysokobiałkowym pokarmem. W toku długotrwałej ewolucji ich układ trawienny doskonale przystosował się do takiego, a nie innego typu pożywienia, więc gdy podamy żółwiowi owoca czy mięso najczęściej odezwie się instynkt zwierzęcia i zostaną one z chęcią zjedzone (innym czynnikiem mogą być ponadto walory smakowe i zapachowe) – jednak żółw nie jest przystosowany do jedzenia tego typu pokarmu i z czasem spowoduje to szkody w jego organizmie.

Przestawienie żółwia na prawidłową dietę najczęściej nie rodzi problemów. Wiele roślin i kwiatów to ich prawdziwe przysmaki. Problemem może być niekiedy przyzwyczajenie żółwia do karmy suszonej. Jeżeli zamierzamy taką podawać (zwykle w zimie, jeśli żółw z jakiegoś powodu nie jest zimowany) – należy mieszać ją z pokarmem świeżym stopniowo zwiększając proporcje na rzecz suszu. Suche rośliny są bardzo zdrowe dla żółwi, lecz jeśli nie jadły ich do tej pory to początkowo nie będą na ogół nimi zainteresowane.

Niektóre rośliny mogą stanowić poważne zagrożenie dla żółwi. Należy o tym pamiętać szczególnie umieszczając kwiaty doniczkowe w terrarium żółwia. Co prawda żółwie zjadają niekiedy rośliny trujące dla innych zwierząt jednak jeśli nie mamy pewności co do danej rośliny lepiej nie dawajmy jej żółwiowi. Również nie zawsze można polegać na instynkcie zwierzęcia, które na ogół omija szkodliwe dla siebie rośliny.

Suplementy wapniowe, sepia

Od czasu do czasu (np. dwa razy w tygodniu), szczególnie w okresie jesienno-zimowym można wzbogacać dietę żółwia o sproszkowaną sepię.

Jest to naturalny dodatek pokarmowy dla ptaków, ale polecany przez hodowców również jako uzupełnienie diety żółwi w wapń oraz inne składniki mineralne, dostępny w sklepach zoologicznych. Sepia jest wytwarzana z wyrzuconego na brzeg przez morze szkieletu mątwy. Można pozostawić sepię w terrarium (niekiedy żółwie ją podgryzają – co dodatkowo umożliwia ścieranie listwy rogowej i dzioba) albo zetrzeć nad przygotowanym pokarmem. Dodatek ten zawiera małe stężenie wapnia a więc jego podawanie jest bezpieczne. Warto pamiętać jednak o tym, że suplement na ogół bywa gorzej przyswajany przez organizm i nic nie zastąpi najlepszego źródła wapnia i innych istotnych składników pokarmowych, które są w roślinach.

Suplementy witaminowe - wskazana duża ostrożność

Zalecana jest duża ostrożność w stosowaniu na własną rękę suplementów witaminowych. Zdrowy i prawidłowo odżywiany żółw nie powinien cierpieć na ich niedobór, nie ma zatem zwykle potrzeby podawania ich w formie dodatkowej, a nierozważne obchodzenie się z nimi może doprowadzić do niebezpiecznego przedawkowania. Pamiętajmy, że niektóre witaminy w nadmiarze są toksyczne. Potrzebę ewentualnej suplementacji warto zawsze skonsultować z doświadczonym w leczeniu żółwi

Żywienie żółwi lądowych

Opublikowane na Żółwie lądowe, żółw stepowy i grecki (<https://www.zolw.info>)

---

weterynarzem. Również podawanie ich należy prowadzić według wskazań i pod kontrolą weterynarza.

Problem ze sztucznymi witaminami jest taki, że nawet doświadczony weterynarz może mieć problem z określeniem właściwej dawki, bo zależy ona nie tylko od wagi zwierzęcia ale także od stanu i niedoborów samego organizmu. Jednym słowem tylko organizm najlepiej "wie" ilu i jakich witamin potrzebuje. W przypadku witamin naturalnych ryzyko przedawkowania jest o wiele mniejsze, a same witaminy są lepiej przyswajane przez organizm. Dlatego zalecam daleką ostrożność w stosowaniu preparatów witaminowych dla żółwi. W rękach niedoświadczonego hodowcy mogą przynieść więcej szkody niż pożytku.

Bibliografia:

[1] Fritz Ch., Pflau B.: *Care and breeding of the afghan or steppe tortoise*, Testudo horsfieldii, s. 3.

Adres źródła: <https://www.zolw.info/hodowla/zywienie/zywienie-zolwi-ladowych>